

W wielu miejscach na świecie i w Polsce mieszkańcy peryferyjnych terenów wiejskich opuszczają swoje rodzinne strony i przenoszą się, zwykle do miast, w poszukiwaniu lepszego życia. Szczególnie mocno ten odpływ ludności widać na terenach górskich, gdzie warunki życia i prowadzenia działalności rolniczej są wyjątkowo trudne. Ziemia Kłodzka jest obszarem, gdzie ubytek ludności jest największy w całych Sudetach. Przemierzając ten region pod koniec lat 80. XX w. można było natknąć się na wiele opuszczonych gospodarstw i ruiny budynków, porzucone pola uprawne zarastały lasami, a po licznych dawniej fabrykach i zakładach rzemieślniczych pozostały tylko fragmenty zawalonych ścian lub podmurówki. Niektóre wsie wyludniły się całkowicie.

Jednak odbywając taką podróż dzisiaj, naszym oczom ukaże się – przynajmniej w niektórych miejscach – odmienny krajobraz. Na obszarze niektórych wyludnionych wsi pojawiły się nowe domy, a stare są remontowane i modernizowane. Do niedawno wybudowanych pensjonatów i gospodarstw agroturystycznych przyjeżdżają turyści, zarastające łąki ponownie są koszone, a na stokach można zobaczyć pasące się bydło – albo narciarzy, korzystających z nowych i nowoczesnych wyciągów oraz tras. W niektórych wsiach przybyło nie tylko mieszkańców, ale i chęci, by otworzyć nową działalność gospodarczą, czy zrzesać się w lokalnych organizacjach i wspólnie działać na rzecz swojej małej ojczyzny. Te zupełnie nowe procesy społeczne i gospodarcze wyraźnie zaznaczają się w lokalnym ożywieniu zamarych w przeszłości terenów wiejskich.

Czy możemy więc powiedzieć, że te wsie się odradzają? Właśnie na to pytanie będziemy chcieli znaleźć odpowiedź w naszych badaniach. Odradzanie się wsi może przybrać różną postać – demograficzną (m.in. napływ nowych mieszkańców), ekonomiczną (np. nowe działalności gospodarcze, niezwiązane z rolnictwem, w tym rozwój usług turystycznych), społeczną (kształtowanie się nowych relacji między ludźmi) czy przestrzenną (zmiany krajobrazu w efekcie zmian użytkowania ziemi i rozwoju nowej zabudowy). W związku z tym nad poszukiwaniem odpowiedzi na nasze pytanie pracować będzie zespół złożony z ekspertów, reprezentujących różne dziedziny wiedzy (geografii człowieka, socjologii wsi, ekologii krajobrazu), by przyjrzeć się wspólnie i pod różnym kątemi nowo obserwowanym procesom na dawnych terenach wyludnionych. W trakcie naszej pracy będziemy starać się odpowiedzieć również na bardziej szczegółowe pytania:

1. Przy pomocy jakich kryteriów można zidentyfikować wieś odradzającą się?
2. Jakie są kierunki i rodzaje odradzania się wsi?
3. W jaki sposób proces odradzania się wsi jest związany ze zmianami dającymi się uchwycić ilościowo, a na ile ma wymiar jakościowy?
4. Na czym polega rola wiejskich społeczności w procesie odradzania wsi i w jaki sposób jej funkcjonowanie przyczynia się do utrwalenia lub osłabienia efektu odradzania?
5. Jakie są czynniki wspierające lub hamujące odradzanie?
6. Czy, w jaki sposób i pod jakimi warunkami proces odradzania wsi może się przyczyniać do aktywizacji sąsiednich wsi (całego regionu)?

Chcemy zrozumieć, w jaki sposób przebiega proces odradzania się wsi i jakie mechanizmy za nim stoją – pozwoli to wypracować pewien model obserwowanych zjawisk. A to z kolei umożliwi przewidywanie, co dalej będzie działo się na tym tak wyraźnie zmieniającym się ostatnio obszarze. Odpowiedzi nie znajdziemy wyłącznie w zestawieniach statystycznych i urzędowych danych, ale przede wszystkim w prowadzeniu rozmów z lokalną ludnością, na co stawiamy duży nacisk w naszych badaniach. Wszystkie osoby zainteresowane kwestią, czy faktycznie mamy na Ziemi Kłodzkiej odradzające się wsie, będą mogły na bieżąco śledzić stronę internetową, która będzie stworzona na cele projektu, gdzie w postaci interaktywnej mapy będziemy przedstawiać kolejne wyniki naszych prac. Będzie można również włączyć się do dyskusji i wspólnie z nami śledzić współczesne przemiany tego najsilniej wyludnionego terenu w Sudetach.